

Tabela 3a. Czynniki mogące utrudnić start szkolny dziecka

Obszar analizy		Elementy analizy		Uwagi/przykłady/opis
Dziecko	Zdrowie	Ciąża i poród	<ul style="list-style-type: none"> • trudny przebieg ciąży • komplikacje okołoporodowe • wcześniactwo 	<ul style="list-style-type: none"> • (np. konieczność leżenia w ciąży) • (opis komplikacji) • (tydzień urodzenia)
		Schorzenia	<ul style="list-style-type: none"> • niepełnosprawność • choroby neurologiczne • choroby przewlekłe • pobyty w szpitalu • opieka ambulatoryjna 	<ul style="list-style-type: none"> • (rodzaj, czas trwania) • (nazwa, czas trwania) • (nazwa, rokowania, czas) • (wiek dziecka, czy była separacja od rodzica?) • (rodzaj problemu, czas trwania)
		Urazy	<ul style="list-style-type: none"> • poważne wypadki • urazy głowy 	<ul style="list-style-type: none"> • (zakres obrażeń, skutki) • (zakres obrażeń, rodzaj leczenia)
	Funkcjonowanie społeczno-emocjonalne	Regulacja emocji	<ul style="list-style-type: none"> • dezorganizacja działania w sytuacji stresu • wycofanie – niezdolność do zwracania się o pomoc • bóle głowy bez fizycznej przyczyny • bóle brzucha bez fizycznej przyczyny • problemy z jedzeniem • problemy ze snem 	<ul style="list-style-type: none"> • (np. zastyganie, krzyk, niezdolność do nawiązania kontaktu) • (np. nigdy o nic nie prosi dorosłego) • (opis częstotliwości i charakteru) • (opis częstotliwości i charakteru) • (np. wymioty, odmowa jedzenia, objadanie się) • (opis)
		Efektywność działania	<ul style="list-style-type: none"> • niezdolność do angażowania się w wykonywane czynności • niezdolność do kończenia rozpoczętych działań 	<ul style="list-style-type: none"> • (znaczące tylko w przypadku, gdy są to zachowania przejawiane przez dziecko zawsze/prawie zawsze)
		Kompetencje społeczne	<ul style="list-style-type: none"> • negatywne nastawienie do innych ludzi i ich intencji • wycofywanie się z kontaktów z innymi 	<ul style="list-style-type: none"> • (znaczące tylko w przypadku, gdy są to zachowania przejawiane przez dziecko zawsze/prawie zawsze)
	Rodzina	Status ekonomiczno-społeczny	Struktura rodziny	<ul style="list-style-type: none"> • samotny rodzic • wiele osób w rodzinie • rodzina rekonstruowana • rodzina zastępcza • rodzina adopcyjna
Stan zdrowia			<ul style="list-style-type: none"> • przewlekłe choroby • niepełnosprawność 	<ul style="list-style-type: none"> • (charakter choroby, kto choruje?) • (rodzaj, kto w rodzinie)
Zatrudnienie			<ul style="list-style-type: none"> • duże obciążenie pracą • emigracja zarobkowa • bierność zawodowa • bezrobocie 	<ul style="list-style-type: none"> • (przyczyny, czas pracy) • (termin, kontakt z rodziną) • (czas trwania, przyczyny) • (czas trwania, przyczyny)
Warunki bytowe			<ul style="list-style-type: none"> • niski status materialny • brak zaspokojenia podstawowych potrzeb • brak własnego miejsca dla dziecka • przeludnienie • częste zmiany miejsca zamieszkania 	<ul style="list-style-type: none"> • (opis, dochód, wydatki) • (ogrzewanie, woda, przestrzeń) • (brak biurka/stołu, pokoju) • (liczba osób na m²) • (przyczyny przeprowadzek)
Jakość opieki nad dzieckiem		Trudności w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> • przemoc • konflikty między rodzicami/innymi członkami rodziny • uzależnienia • konflikty z prawem 	<ul style="list-style-type: none"> • (rodzaj, charakter, skutki) • (przedmiot konfliktu, forma) • (rodzaj, nasilenie) • (przyczyny, rodzaj kary)
		Sytuacja wychowawcza i edukacyjna	<ul style="list-style-type: none"> • negatywny stosunek do dziecka • słaba/niedostateczna stymulacja rozwoju dziecka • poważne trudności we wspieraniu dziecka w adaptacji do instytucji edukacyjnych (np. żłobka, przedszkola) • dozór kuratorski z powodów opiekuńczych • ograniczenie/pozbawienie praw rodzicielskich 	<ul style="list-style-type: none"> • (np. nieadekwatna krytyka, brak akceptacji) • (opis działań, postawa wobec wspierania rozwoju) • (sposób adaptacji dziecka i rodzaj reakcji rodziny) • (przyczyny dozoru) • (przyczyny decyzji sądu, losy dziecka)
Funkcjonowanie społeczne		Kontakty z otoczeniem	<ul style="list-style-type: none"> • niski status społeczny • izolacja społeczna 	<ul style="list-style-type: none"> • (opis problemu) • (brak wsparcia/akceptacji otoczenia, przyczyny)
		Kontakty z instytucjami	<ul style="list-style-type: none"> • brak umiejętności korzystania z pomocy instytucjonalnej • brak wiedzy o możliwości i zakresie uzyskania pomocy instytucjonalnej 	<ul style="list-style-type: none"> • (opis przyczyn deficytów w kompetencjach i potrzeb rodziny)
Środowisko	Zaplecze instytucjonalne	<ul style="list-style-type: none"> • brak/utrudniony dostęp do pomocy społecznej • brak świetlic środowiskowych • utrudniony dostęp do pomocy psychologiczno-pedagogicznej • utrudniony dostęp do opieki zdrowotnej • brak organizacji pozarządowych, wolontariatu 	<ul style="list-style-type: none"> • (opis sytuacji i potrzeb związanych z daną instytucją, specjalistą) 	
	Szkoła	<ul style="list-style-type: none"> • nieodpowiednie warunki socjalne • brak/mało zajęć pozalekcyjnych • brak pomocy w trudnościach społeczno-emocjonalnych uczniów • brak/trudności we współpracy ze specjalistami 	<ul style="list-style-type: none"> • (opis warunków w szkole w odniesieniu do potrzeb danego dziecka) 	

Opracowanie: dr Magdalena Czub, Zespół Wczesnej Edukacji Instytutu Badań Edukacyjnych w Warszawie.